

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XXIV. Fœdera ad potentiam facere plurimum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

prodesse queunt solummodo arces aliquæ in finibus imperij, locis præsertim maritimis posita, ad sustinendos hostes per dies aliquot, donec exercitus instruantur: sed neque hæc quidem ei necessaria existunt. Si careat forti exercitu, arces in finibus imperij aut nil prosunt, aut etiam nocent. Nam facile amittuntur: & ubi hostis illas occupauerit, aduersus se ipsas vertunt. Quod si quas tam fortes munitasque arces esse concedas, ut occupari nequeant: pergit tamen nihilominus hostis, hisce post se relicto: quod potentissimi exercitus, hostium fines inuadant excurrantque nulla habita ratione vel urbium, vel arcium munitissimarum, quas à tergo relinquant. Et constat hoc ita se habere, cum veteribus, tum nouis exemplis: Franciscus Maria ante paucos annos Urbem inuasi, nec quicquam curauit, quod post se decem vrbes infestas sibi omnes reliquisset. Quicumque ergo princeps potentem exercitum habet, facile carere potest arcibus: qui eo caret, non debet arces extruere, sed urbem in qua habitat, quam maxime potest, communit, & ciues armis instruere: ut aduentantium hostium impetum aliquamdiu saltem possit sustinere, donec vel cum eo paciscatur, vel exterius in auxilium aduocare queat. Quacunque præterea adificantur arces, ac propugnacula, pacis tempore nimis sumptibus aggrauant cum principes, tum subditos: tempore belli nil prosunt. Ut igitur ceteris in rebus summa prudentia senatus populi Romani omnia administrabat, ita his quoque sapienter fecit, quod victos debellatoresque Latinos, ac Priuernes, non arcibus quibusdam compendens existimauit, sed alia commodiori, ac virtuti magis consentanea ratione, in officio continendos.

Arces hostes
aut impedi-
unt, aut re-
mouantur.

Hæc iam supra refutaui, nec me Lacedæmonij mouent, cum omnium gentium iudicio æquasque, hoc est, stolidam simplicitate egerint, ut ne quidem urbem muro cinxerint. Quo quidem nihil stolidius esset, Nam si locus apertus sit ad omnem iniuriam, magnis copijs, magno labore, & periculo excubandum est. Quocunque loco Romani etiam in pacato castra munebant; quæ enim sapientia est, exhaurire ciuem vigiliis, cum parui obiectu muri tantum laborem, potius lucrari?

At muri Athenensium erant perinde ac si à mulieribus habitarentur. Verum hoc comma Laconis fuit, & eius, qui muratas Athenas meruit. Nos nouimus viros fortissimos mœnia fortissima condidisse, atque defendisse, arces etiam in Europa, Indiaque nostro tempore insigni virtute defensas, & si Romanas vires laudamus, certe nostra tempora admittant conuenit; maius enim militum robur, contra tormenta ferrea, quam contra sagittas euntium.

CAPVT XXIV.

Fœdera ad potentiam facere plurimum.

Fœderum
necessitas.

§.1. FœDERA intelligo pacta conuenta, quo sese plures mutua obligatione deuincunt, & quædam, & societatem ineunt, ut eosdem amicos, & hostes iudicent. Qua re nihil ad potentiam est efficacius. Plus enim cœderibus sociorum, quam bellis proficitur, & Romani sociorum copijs non pauciora quam suis auspicijs gesserunt.

§.2. Fœdera externorum principum domi securitatem constituunt, adferuntque auctoritatem. Magni enim quisque principem facit, quem ambiunt reges, & magnates, ad quem splendide legationes crebro ventitant.

Fœdera in-
struendo
conueniunt,
& publice.

§.3. Fœderum sanctissima debet esse pactio. Nam iuramento laniantur, & publice. Iurandi cum execratione formæ multæ passim apud historicos in-

ueniuntur. Deinde quia publice fides data, magis obligat quam quauis priuata promissio. si enim nemo fidem seruaret, regibus tamen illa seruanda esset. Nihil vero magis obesse regno potest, quam violatio fœderum, hinc nemo Turcis amicus est, quia fœdera sola utilitate metitur.

§.4. Cum plures in vnum fœdus conueniunt, oportet, ut vtrique vtile sit, aut necessarium: alioqui diuturnum non est. Imo ex querelis sociorum oriuntur bella grauissima, ut cum Rhodij in honoratam militiam, & societatem cum Romanis fuisse queruntur. Nam fere omnes suam spectant utilitatem. Quæ res adeo præualeat sæpe honestati, ut fœderati fœderatis obliuantur. Fugato Xerxe cum classis Græciæ victrix staret in ancoris, subiit Themistoclem improba, & digna exilio cogitatio, ut sociorum classem incenderet, quo illi ex utriusque potentia maritima Atheniensium in potestate essent, quod cum Aristidæ vtile, sed non honestum assereret, populus Atheniensis vetuit; Et merito, nam tanto odio se onerasset, ut nulla par potentia cogitari posset, qua euaderent.

Fœdas nisi
omnibus
fœderatis
vtile, breue
est.

Improba
Themisto-
clis cogita-
tio.

Vtilissimum fœdus actitatum est inter Venetos & Hispanum anno 1571. ferius conuentum est, quam conueniebat; nam capta Nicosia est. Venetorum omnino intererat fœdus properari, & auxilia celeriter decerni, nam Venetus non nisi fœdere defendi potuit, & eo victo tota Italia in periculo futura erat, sed tamen postea irritum fuit, ex causis priuatis; quod Veneti mercaturam intercedere, ac proinde se ad paupertatem redigi viderent. Itaque semper aduigilandum est, ut cum eo paciscaris, quem subita necessitas non cogat, cum hoste pacisci; nam cum maximi sumptus essent facti, Veneti commerciorum damnis affecti, pacem cum Turca detrimentosam fecerunt.

Fœdus Vene-
tum irritum.

§.5. Fœdera inter diuersos admodum firma non sunt. Ut inter respublicas, & principes; Diuersa enim studia sunt, & diu nemo regum in urbem Romanam admissus est, quanquam enim reges fœderatos haberet populus Romanus, eos tamen præcipue pressit.

Inter Ari-
stocraticos
& Demo-
craticos,
Monarchas
que non sunt
firma fœde-
ra.

Hinc neque Veneti cum villo rege firmum fœdus obtinent, neque admodum optare videntur, & proximo bello ab Hollandis magis, quam ab villo alio principe defensi sunt. Nec Hollandi principum fœderibus fidunt. Vere id sensit, qui hisce diebus Belgis adulatus est, historicus alioquin mendacissimus. Regum societates, quibus magna ex parte libertatem debemus, magna odia sequuntur, & Gallica, Britannicaque auxilia, cessante cœcordia, cessabunt. Sociæ ad Orientem vrbes, ne factiosus Belgarum imperijs accedant; mox in libertatem se restituent, quam cum retinere sua imbecillitate non possint, feræ ad Septentrionem genti se submittent. Germania Principes Austriacæ imperia non patientia simulabunt. Turcæ P. C. præter solam Mediterraneam commercia; Nobiles Venetiæ, quæ hisce bellis florem nostri sanguinis prodegerunt, solas gazas aperient.

Causa mihi huius rei videtur; Quod Democraticæ, aut Aristocraticæ Reipublicæ nolint suos magistratus regum splendorem admirari, aut appetere. Summum enim periculum est, ne illi, qui tanto ambitu annua imperia affectant, ut etiam tota patrimonialia effundant, ne illi, inquam, ad perpetuas dictaturas & regiam stabilitatem omni conatu tendant. Existimo vix tres Romanorum fuisse, qui si potuissent, quod Cæsar, quod Pompeius, quod Augustus, non fecissent. Nec minus regibus est suspecta suorum principum, cum liberæ Reipublicæ senatoribus familiaritas. Libertatem enim illi obtinent, plerique minus potentes, cum principes sint multis modis obnoxii, ex eorum itaq;

Aristocra-
tie suspecta
regum fami-
liaritas, &
contrario.

Ffi 4 legibus

*Optimates
facile regū
auro inef-
cantur.*

legibus, consuetudineque possunt consilia sua liber-
tatis capeſſere. Verum omnibus consideratis plus est
in Republica periculi. Quenim Reipublicæ præ-
sunt, vt Venetijs, vt in Hollandia, vt in Grisonibus
Alpinis, vt in Heluetia, à regibus facile munera capi-
unt, & operas suas illis venditare solent. Vbi enim
nunc Fabricios inuenias? Et palam nunc in Hollan-
dia, & Alpibus *de iudiciis* iudicia agitantur. Nam
inter pares Reipublicæ senatores ambitio magis ac-
cenditur, dum sibi succedunt, dum auras populares
captant, dum facta, & leges rescindunt; hinc cura o-
pum & potentia; hæc à regibus præstatur, dum ad
eorum commoda, sua consilia dirigunt, aut aliorum
impediunt.

Nec possunt Respublicæ regios ministros sibi tam
facile auro deuincire. Quia priuati id non faciunt,
quia superat eorum facultatē; nec ipse senatus com-
mode potest, quia rationes reddendæ sunt; ideoque
largitiones illæ clam esse non possunt, quapropter &
periculosissimæ sunt.

*Connubia
regum pax
populorum.*

§. 6. Multo vero maximam, & potentiam, & au-
toritatem, quæ fundamentum est potentia, adfe-
runt honorata potentium connubia. Quapropter
principi socii generique querendi sunt potentes,
aut ad res gerendas opportuni. Et ita fieri videmus: o-
dia regia finiuntur amoribus, & gentibus saluti fuit
pronuba. Profecto nulla re bella felicius, quam nu-
ptijs finiuntur.

*Cum finis
connubiorū
peruersus
est, maiora
bella nascun-
tur.*

Verum cauendum ne occasione nuptiarum bella
nascantur. Quod fieri aſſolet, cum non fide concil-
iatur. Tale regnum nobis Daniel. 2. 43. describitur.
Quod autem ferrum vidisti mistum testa ex luto, commisce-
buntur quidem humano semine, sed non adhærebunt sibi, sicut
ferrum non potest misceri testæ. Caula ex rei natura peten-
da est; Nec calore, nec frigore miscere possunt telitis
metalla. Testæ calore coguntur, & in lapideam duri-
tiem firmantur, frigore molliuntur; metalla frigore
concreſcunt, calore soluiuntur, & liqueſcunt, quod
igitur vni prodest, alteri obest. Metalla inter se facile
coalescunt, quia simul fluunt calefacta, & simul fri-
gefacta durantur. Hæc regum conditio spectanda est,
vt nuptiarum fœdera pacem prouinciarum efficiant.
Hinc igitur querenda ratio cur non cohæreant ani-
mi regum affinitatibus colligari. Daniel Chaldaice
ita loquitur. regum fore *מערב בחסד טיב* mi-
stum in testa luti; *ערב* est spondere, pignorare, ne-
gociari, miscere; miscebuntur igitur in illo regno per
modum mercium coniugia, vt non amore coniugali,
sed regnandi vtilitate fœdera contrahantur, misce-
buntur etiam semine humano, sed vt inquit Chal-
dæus: *לא לאהרן רבקה ונא עסרנא* sed nō ad existen-
dum conglutinatos alterum ad alterum. *נא וְ עָסְרָנוּ עִסְרָנוּ*
נא וְ עָסְרָנוּ עִסְרָנוּ vt Septuaginta vertunt. Quid
igitur in his præcipue considerandum est?

*Finis ma-
trimonii.*

§. 7. Primum in hisce matrimonijs spectandum
est, vt finis matrimonij sit verus, coniunctio maritalis,
sobolis susceptio, educatio, mutua auxilia coniugum,
amorque perpetuus. Qui enim hoc sancto fœdere,
quod Deus instituit, peruerſe ad fraudes vtuntur,
maiora inde sibi mala adſciſcunt. Hoc modo
Saul filiam Dauidi promisit. 1. Reg. 18. 15. Vidit itaque
Saul quod prudens esset nimis, & cepit cauere eum, omnis au-
tem Israël & Iuda diligebat Dauid; ipse enim ingrediebatur,
& egrediebatur ante eos. Dixitque Saul ad Dauid. Ecce filia
mea maior Merob. ipsam dabo tibi vxorem, tantummodo esto
vir fortis, & praliare bella Domini. Saul autem reputabat,

dicens. Non sit manus mea in eo, sed sit super eum manus Phi-
listinorum.

Non adhæserunt sibi, nam & Saul persecutus est
generum, & alteri filiam collocauit, & filia marito fi-
delior, quam impio patri fuit. Non potuit igitur hos
matrimonium conciliare, cum nihil aliud quam
mortem Dauidis quæreret, ideo dos data centum
præputia Philistinorum. Similis fraus Antiochi de
quo Daniel cap. 11. 17. Et ponet faciem suam vt veniat ad
tenendum vniuersum regnum eius, & recta faciet cum eo, &
filiam seminarum dabit ei, vt euertat illud, & non stabit, nec
illius erit. Cum Ægyptij regis tutores infidias Antio-
chi cauerent, Cleopatram illi despondit, pacem si-
mulauit, Cæloſynam, Judæam, Samariam, Phœni-
cem, dotis nomine illi dedit. Non tamen illa omni-
no dimisit; nam Josephus ait: tributa vtrique regi de-
pensa fuisse. Filia mandat, vt maritum, quo posset
modo interimere, sed illa mariti magis, quam patris
partes fouit. Polybius cui forte animus regis parrici-
dialis ignotus fuit, aliam causam nuptiarum putat;
vt nempe Ptolomæum affinitate deuinciret, ne pu-
gnaturo contra Romanos obſisteret. Hæc omnia in-
gentium calamitatum initia fuere, dum ius patris in
filia, ius socii, ac denique generis humani societa-
tem violat, in omne genus hominum sceleraſſi-
mus.

§. 8. Non possunt concordiam stabilire matrimo-
nia, quum vnusquisque diuersum propositum habet,
quauis ex proposito non pugnent. Tandem eo ve-
nietur vt rumpantur illa fœdera. Prima Reipublicæ
seditio de matrimonijs fuit, & misto patricio plebeo-
que sanguine occasio fuit nata petendi magistratus
picci, donec omnia ad plebem, & quod inde ſequi
ioler, ad vnum deuoluta sunt. Postea in triumphatu
idem est tentatum, Antonius duxit Octauiam, for-
tem Augusti, Augustus Claudiam priuignam Anto-
nij, sed potentior regnandi libido, omnia illa vincula
disrupit, & orientem, atq; occidentem inter se com-
muit. Postea Seuerus Caracallæ & Getæ filijs regnum
stabilire Plautiani affinitate voluit, sed nuptiæ vtriq;
parti exitio fuerunt. Tentatum idem in Silicone, a-
lijque, sed irritò conatu. Quia Augustis nuptijs ille
ad transferendum imperium vtebatur. Non pote-
rant conglutinari, quia supra modum impius Stilio,
& perfidus omnia alia potius, quam imperij salutem
quærebat. Hinc nuptiæ in dispari cultu religionis,
diuturnæ & vtilis diu esse non possunt.

§. 9. Fœdera siue nuptiarum, siue alia quæcunque
cum longinquis inita, nec admodum iuuant, & vici-
nos offendunt. Si enim quispiam principem Roma-
norum stante republica filiam Antiochi, aut Ptolomei
regum fœderatorum duxisset, nec adiuuari à So-
cero potuisset, & cæteris ciuibz exosus omnino ad
nullam administrationem admissus fuisset. Ita nunc
quoque principibus cauendum, ne potentium ma-
trimonijs videantur noui aliquid moliri, Wilhelmo
Julia duci noxia fuerunt, cum Franco fœdera, pacta-
que sponsalia. Ratio est propalam nota. Cum enim
vicini principes negliguntur, & exterorum matrimo-
niorum splendor accerſitur, similtas, suspicioq; na-
ſcitur, quæ potentiā recens auctam semper comita-
tur. Domi itaque inter suos odia, alienationes, diffi-
denciam habet in promptu, auxilia longinqua.

Cætera quæ ad potentiam faciunt, cum bellica
sint, de eis suo dicam loco.

Finis Libri Octau.

POLI